

حاودانکی قرآن

از دیدگاه قرآن و روایات

www.ketab.ir

فیروز اصلانی

سید ضیاءالدین علیانسیب

علیاءنسب، سید ضیاءالدین

جاودانگی قرآن از منظر قرآن و روایات / سید ضیاءالدین علیانسب، فیروز اصلانی -

و ثوق، ۱۳۹۱.

ص ۲۵۶.

ISBN: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۷-۱۲۹-۴

کتابنامه: ص. ۲۲۷ - ۲۵۶: همچنین سورت بر ویس.

۱. قرآن - - بررسی و شناخت.

۲. قرآن - - شأن نزول.

۳. قرآن - - اعجاز.

۴. قرآن - - تحقیق.

۵. قرآن - - پرسش ها و پاسخ ها.

BP۶۵/۴/ع ۸ ج ۲ ۱۳۹۱

الف. اصلانی، فیروز، نویسنده همکار.

جاودانگی قرآن از دیدگاه قرآن و روایات

✓ مؤلفین: فیروز اصلانی، سید ضیاءالدین علیا نسب

✓ نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۱

✓ ناشر: انتشارات وثوق

✓ قیمت: ۶۵۰۰ تومان

✓ شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

✓ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۷-۱۲۹-۴

✓ چاپ: افق

✓ صفحه آرای و تنظیم: اکبر رحمتی

فهرست مطالب

۱۱	چکیده
۱۳	مقدمه
۱۴	پیشینه تحقیق
۱۷	فصل اول: مفاهیم و راه‌های اثبات جاودانگی قرآن
۱۹	مقدمه
۱۹	گفتار اول: تعریف واژه‌ها
۱۹	معنای جاودان و معادلهای آن (ابدی، علوی)
۲۲	مفهوم جاودانگی قرآن
۲۳	گفتار دوم: فطری بودن دین
۲۳	الف) مفهوم فطرت
۲۵	ب) مفهوم دین
۲۶	ج) مفهوم فطری بودن دین
۲۷	راه‌های اثبات فطری بودن دین
۲۷	الف) دلیل عقلی
۲۹	ب) دلایل نقلی (آیات و روایات)
۳۵	ج) دلایل تاریخی

۳۸	(د) دلیل روان شناختی.....
۳۹	آثار فطری بودن دین.....
۳۹	الف) مخاطب دین فطرت انسان.....
۴۰	ب) جاودانگی حقیقت دین.....
۴۴	برداشتی ناصحیح از فطری بودن دین.....
۴۷	گفتار سوم: خاتمیت.....
۴۷	مفهوم خاتمیت.....
۴۷	دلایل خاتمیت.....
۴۸	الف) اجماع مسلمانان.....
۴۸	ب) دلیل قرآنی.....
۵۱	دلایل روایی.....
۵۵	قرآن آخرین کتاب آسمانی.....
۵۵	دلایل روایی (سه روایت).....
۵۷	علل ختم نبوت.....
۵۷	الف) محدودیت از ناحیه پیامبران.....
۵۷	ب) محدودیت از ناحیه مخاطبان.....
۶۰	ادیان دیگر، بستر ظهور دین خاتم.....
۶۱	استشهاد از آیات و روایات.....
۶۵	گفتار چهارم: دلایل جاودانگی قرآن.....
۶۵	الف) دلایل عقلی.....
۶۵	۱) جاودانگی دین در عالم واقع و نفس الامر.....
۶۶	۲) برهان حکمت.....

۶۷	۳) اعجاز و تحدی قرآن.....
۶۸	۴) تناسب معجزه، با گستره رسالت.....
۶۹	ب) دلایل نقلی.....
۶۹	۱) آیات قرآنی.....
۷۱	آیه عزت.....
۷۴	آیات تحدی.....
۷۶	دسته دوم) آیات جاودانگی دعوت قرآن.....
۷۶	آیات انذار.....
۸۱	آیات تذکر.....
۸۲	آیات هدایت.....
۸۵	آیات شمول خطاب های قرآن.....
۸۶	دسته سوم) جاودانگی رسالت پیامبر ﷺ.....
۹۰	آیه اظهار.....
۹۱	ب) روایت های معصومان علیهم السلام.....
۱۰۱	ج) اجماع مسلمانان.....
۱۰۳	فصل دوم: زمینه ها و عوامل جاودانگی قرآن.....
۱۰۵	مقدمه.....
۱۰۵	گفتار اول: کمال قرآن.....
۱۰۶	تعریف واژه ها.....
۱۰۶	الف) مفهوم کمال.....
۱۰۸	ب) مفهوم کمال قرآن.....

- اثبات کمال قرآن ۱۱۰
- الف) دلایل عقلی ۱۱۰
۱. برهان حکمت ۱۱۱
۲. اعجاز و تحدی قرآن ۱۱۱
- ب) دلایل نقلی ۱۱۴
- ۱) آیات قرآنی ۱۱۴
- الف: کمال دین دلیل کمال قرآن ۱۱۵
- ب: هدف از اسلام برچیدن دین‌های دیگر ۱۱۶
- ج: استوارترین هدایت‌ها ۱۱۶
- د. مؤمن بودن قرآن ۱۲۰
- ۲) روایت‌های معصومان ۱۲۱
- الف: قرآن، منشأ کمال دین ۱۲۱
- ب: ژرفای پایان ناپذیر قرآن ۱۲۴
- ج: قرآن بیان گر همه مسائل ۱۲۶
- د: کفایت عمر پیامبر در تکمیل قرآن ۱۲۹
- هـ: نازل نشدن دین ناقص از سوی خدا ۱۳۴
- و: قرآن دریای بی پایان ۱۳۴
- ز: قرآن کتاب بی مانند ۱۴۰
- ح: قرآن غنی محض ۱۴۱
- شبهه کامل نبودن قرآن ۱۴۲
- جلوه‌هایی از کمال قرآن ۱۴۵
۱. جامعیت قرآن ۱۴۶

شبهه عدم جامعیت قرآن	۱۴۸
۲. پایان ناپذیری معارف قرآن	۱۵۱
نمونه‌هایی از آیات قرآن	۱۵۲
۳. هماهنگی قرآن با عقل و فطرت انسان	۱۵۷
گفتار دوم: تحریف ناپذیری قرآن	۱۵۹
مفهوم تحریف	۱۶۱
دلایل تحریف ناپذیری قرآن	۱۶۱
(۱) دلایل عقلی	۱۶۱
(۲) دلایل نقلی	۱۶۴
(۳) دلایل تاریخی (الجماع علمای امت)	۱۷۷
نتیجه‌گیری	۱۸۵
گفتار سوم: قرآن بیانگر حقایق ابدی	۱۸۶
شباهت جاودانگی قرآن	۱۹۲
شبهه اول: تحول زندگی و جاودانگی قرآن	۱۹۲
الف) در حوزه اعتقادات	۱۹۳
ب) در حوزه اخلاق	۱۹۴
ج) در حوزه احکام	۱۹۷
اجتهاد	۲۰۱
شبهه دوم: جاودانگی قرآن و فرهنگ زمان	۲۰۳
الف) برخورد حذفی	۲۰۴
ب) برخورد اثباتی	۲۰۵
گفتار سوم: جهانی بودن قرآن	۲۰۹

۲۰۹	 مفهوم جهانی بودن قرآن
۲۱۰	 دلایل جهانی بودن قرآن
۲۱۰	 الف) دلایل عقلی
۲۱۱	 ب) دلایل نقلی
۲۱۱	 آیات قرآن
۲۱۲	 آیات جهانی بودن انداز قرآن
۲۱۶	 آیات ذکر جهانی بودن قرآن
۲۱۸	 آیات دل بر همگانی بودن هدایت قرآن
۲۱۹	 آیات همگانی بودن خطابات قرآن
۲۲۲	 آیات جهانی بودن رسالت پیامبر ﷺ
۲۲۹	 روایت‌های معصومان علیهم السلام
۲۲۹	 الف) روایات جهانی بودن پیام قرآن
۲۳۱	 ب) روایاتی که بر عمومی بودن بعثت پیامبر ﷺ دلالت می‌کنند
۲۳۵	 ج) دلایل تاریخی
۲۳۶	 شبهات جهانی بودن قرآن
۲۴۴	 نتیجه
۲۴۵	 کتاب نامه

بسم الله الرحمن الرحيم

چکیده

نوشتار حاضر که مسأله‌ی جاودانگی قرآن را از دیدگاه قرآن و روایات مورد بررسی قرار داده به سه بخش سوال پاسخ داده؛ قرآن کریم که حدود چهارده قرن پیش نازل شده آیا کتب جاودانی است و تا روز قیامت پایدار و کامل است یا به زمان خاصی تعلق داشته و پاسخگوی همه زمان‌ها نمی‌باشد؟ کتاب پیش رو پس از اثبات جاودانگی قرآن با دلایل عقلی و نقلی، تحلیلی از چرایی و چگونگی آن ارایه داده که این تحلیل با نگاه به کمال و جامعیت قرآن (به عنوان اقتضای ذاتی و درونی جاودانگی) و تحریف ناپذیری آن (به عنوان شرط بیرونی ابدی ماندن قرآن) بوده و نیز به شبهات مربوط در این خصوص پاسخ داده است. از آنجا که این بعد قرآن از اهمیت خاصی برخوردار بوده و در عصر کنونی با سوال‌های گوناگونی مواجه است و از سوی دیگر توجه کافی به این موضوع نشده و تنها در لابه‌لای کتابهای پیشین، به صورت محدود و گذرا ملاحظه شده و مورد

توجه و موشکافی عمیق قرار نگرفته است. بر این اساس، وجود اثری مستقل در تبیین این بعد قرآن ضروری می نماید که نوشتار حاضر با استفاده از شیوه ی تحلیلی و بر پایه ی مطالعه ی کتابخانه ای از ابعاد کلامی، قرآنی و روایی پاسخی به این نیاز است.

کلید واژه: قرآن، جاودانگی، جاودانگی قرآن، کمال قرآن، تحریف ناپذیری، خاتمیت، خاتمیت قرآن

مقدمه

قرآن کریم، کتاب بی نظیر الهی است که به فرموده مولای متقیان «عمق آن ناپیدا است»^۱ و تمام انس و جن از آوردن همانند آن عاجزند و نهایی ترین مسائل جهان هستی و عالم انسانی را در مقوله هست‌ها و باید‌ها بیان کرده است. و این کتاب را که روشن‌گر هر چیزی است و برای مسلمانان راه‌نمود رحمت و بشارت‌گری است، بر تو نازل کردیم»^۲

و نیز خداوند متعال، حفظ و حراست از این نسخه را بحصر به فرد را از هر نوع تحریفی تضمین کرده است: «بی‌تردید، ما این قرآن را به تدریج نازل کرده‌ایم، و قطعاً نگهبان آن خواهیم بود»^۳ و مسلماً چنین کتابی با این ویژگی‌ها، محدود به زمان خاصی نخواهد بود و همانند جریان دایمی ماه خورشید و ماه و شب و روز به حیات خود ادامه خواهد داد. براساس

^۱ نهج البلاغه، خطبه ۱۸۹، ترجمه و شرح فیض الاسلام.

^۲ "وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ" نحل / ۸۹

^۳ "إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ" حجر / ۹.

فرمایش امام باقر (علیه السلام) «قرآن همانند روز و شب در جریان است همانگونه که خورشید و ماه در جریان است»^۱ و هیچ وقت طراوت و تازگی خود را از دست نخواهد داد؛ چون برای زمان خاصی اختصاص ندارد.^۲

جا دارد این بعد قرآن (جاودانگی آن) هر چه بیشتر شکافته شده و فرا روی انسان‌ها قرار گیرد تا همگان به ارزش آن واقف شوند و بتوانند از چشمه‌های زلال آن سیراب گشته و به صراط مستقیم الهی که موجب سعادت ابدی آن هاست رهنمون شوند؛ به ویژه این بعد قرآن با تمام اهمیت که دارد کمتر مورد توجه واقع شده و بحث کافی در این زمینه صورت نگرفته است و این امر، ضرورت پرداختن به این موضوع را مضاعف می‌سازد.

پیشینه تحقیق

تا کنون کتاب مستقلی با عنوان جاودانگی قرآن تألیف نشده است؛ اگر چه اخیراً مقاله‌های علمی متعددی در سطح جهان از جمله مصر، ایران و... تألیف شده و دانشمندان مسلمان در لابلای مباحثشان از زوایای گوناگونی

۱. "انه یجری کما یجری اللیل والنهار و کما یجری الشمس والقمر" بحار الأنوار، محمد باقر، مجلسی، ج ۸۹ ص ۹۷، تهران، المکتبه الاسلامیه، ۱۳۷۸ (ه.ق).

۲. "لان الله تبارک و تعالی لم یزل لزمان دون زمان و لانساس دون ناس فهو فی کل زمان جدید و عند کل قوم غرض الی یوم القیمه" روایاتی از امام رضا (ع)، رک به، عیون الاخبار الرضا، محمد بن علی بن بابویه قمی، شیخ صدوق، ج ۲ ص ۷۸، قم، دارالعلم، ۱۳۷۷ (ه.ق)، بحار الأنوار ج ۱۷ ص ۲۱۰ و ج ۱۷ ص ۲۱۳ و ج ۲۴ ص ۵۸.

به تبیین جاودانگی قرآن پرداخته‌اند. لکن کتاب مستقلی در این موضوع تألیف نشده است.

از این روی برخی برای تبیین جاودانگی قرآن کزیم از جنبه‌های اعجازی به بررسی و تحلیل آن پرداخته و گفته‌اند: معجزه هر پیامبری، متناسب با ادعای رسالت وی می‌باشد و چون رسالت پیامبران پیشین موقت بوده است، معجزه آنان نیز برای همان زمان خواهد بود، نه همین خاطر معجزات پیامبران قبلی، حسی و مادی بود، اما دین خاتم و جاودانه نیازمند معجزه‌ای به انداز گستره رسالتش یعنی معجزه‌ای ابدی و جاودانه است تا در تمام ادوار بر مدینه و راسیت گویی آفرنده آن شهادت دهند، بر این اساس خداوند متعال معجزه دین شریعت را معجزه عقلی و معنوی قرار داده تا برای همیشه تاریخ جاودان مانده و حجت بر بندگان تمام نماید و برخی این موضوع را از جهت محتوایی تبیین نموده و استدلال جاودانگی قرآن را در کمال و جامعیت، تحریف ناپذیری، داشتن معارف بی پایان بیان کننده حقایق ثابت عالم در مقوله هست‌ها و باید‌ها دانسته‌اند.

اما هم چنان که گفته شده به صورت مستقل به بحث جاودانگی قرآن پرداخته نشده است و بیشتر مباحث مطرح شده به صورت مختصر بوده و به هیچ وجه کافی نمی‌باشند و نیازمند آن است که به صورت مفصل به این موضوع پرداخته شود.

بر این اساس نوشتار حاضر کتاب مستقلی با استدلال‌های علمی و عمیق که از ابعاد گوناگون کلامی (عقل و وحی) و نیز با بررسی محتوایی آیات

مربوط به جاودانگی قرآن و با استفاده از تفاسیر شیعه و سنی و همچنین با استعانت از روایاتی که در این زمینه وجود دارد به اثبات موضوع پرداخته و پس از اثبات جاودانگی آن، تحلیلی از چرایی و چگونگی آن ارائه داده است. امید داریم این اثر ناچیز قدمی در جهت آشنایی هرچه بیشتر با آخرین نسخه نجات بخش بشریت باشد.

کتاب حاضر در دو فصل تنظیم شده است فصل اول - اثبات جاودانگی قرآن که با تعریف واژه‌ها و مفهوم جاودانگی قرآن و فطری بودن دین، راههای اثبات فطری بودن دین راتبین و دلایل جاودانگی قرآن را بیان کرده است. فصل دوم به بررسی جاودانگی قرآن از طریق دلایل عقلی و نقلی پرداخته و جلوه‌هایی از کمال قرآن را مطرح کرده و به شبهات مخالفان و کج اندیشه با موضوعات تحریر نادرستی و جهانی بودن قرآن پاسخ گفته است.